

کتاب و کتابخوانی

نیم نگاهی به برخی کتاب‌های منتشر شده

■ علی کریمی
کارشناس ارشد جامعه‌شناسی

کتاب، نقش دولت‌مردان و برگزاری جشنواره‌ها و نمایشگاه‌های کتاب اشاره می‌کنند.

در فصل دوم به اصول قبل از مطالعه، مانند تعیین دقیق هدف، خودپنداری مثبت، برنامه‌ریزی و ایجاد محیط مناسب و در ادامه به اصول هنگام مطالعه مانند مطالعه فعالانه، جدیت در مطالعه، شناخت نقاط ضعف و حفظ آرامش، خویشن‌داری، تمرکز حواس، استفاده از انگشت راهنما، استراحت کافی و تغذیه مناسب و یادداشت‌برداری پرداخته می‌شود. آخرین مبحث این فصل، اصول بعد از مطالعه است که شامل سازمان‌دهی آموخته‌ها، تکرار آموخته‌ها، طرح سؤال، بحث با دوستان و تلاش و پشتکار می‌باشد.

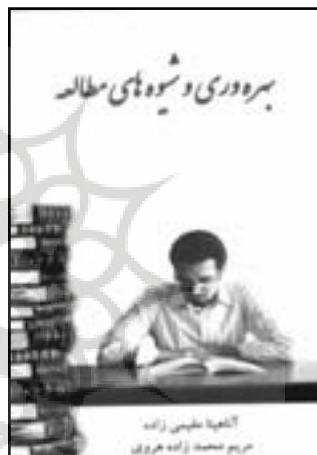
در فصل سوم، به چهار راهبرد یا مرحله برای مطالعه مؤثر و صحیح اشاره شده است که عبارتند از: روش اس. کیو فور آر؛ مورد؛ مطالعه کاربردی یا هفت مرحله‌ای؛ و مطالعه لایه‌برداری یا فرایند چندخوانی. از میان این روش‌ها، روش اس. کیو فور آر از بقیه معروف‌تر است که دارای مراحل مانند خواندن اجمالی، پرسش، خواندن، تفکر، از حفظ‌گفتن و مرور کردن است.

در فصل چهارم راه‌های ممکن برای جست‌وجوی کتاب، نشریه و اطلاعات معرفی شده است که مهم‌ترین این راه‌ها توجه استادان، بررسی موضوع از روی برگه فهرست کتابخانه، کنترل فهرست مندرجات و نمایه، توریق کتاب و بررسی فصل‌ها، مراجعه به منابع مرجع و جست‌وجوی کامپیوتری از بانک‌ها و اینترنت است.

مؤلفان در فصل پنجم به نظام یادگیری تصویری و صوتی و نیز دو روش عمده یادگیری، یعنی یادگیری کلامی و غیر کلامی پرداخته و نظریه‌های شرطی کلاسیک، یادگیری وسیله‌ای یا ابزاری و یادگیری اجتماعی را به‌خاطر توضیح می‌دهند. برای مثال در یادگیری اجتماعی بی. اف. اسکینر معتقد است که لازم نیست تمام رفتارهای ما تقویت و تکرار شوند تا ما آنها را یاد بگیریم و پیروی کنیم. گاهی با مشاهده از طریق رفتار دیگران فرامی‌گیریم که در اجتماع بیشتر صورت می‌گیرد. فردی که قوه تمییز خوب از بد را داشته باشد، حتی از افراد بد و نادان کارهای درست را یاد می‌گیرد و رفتار مناسب یک فرد را تشخیص می‌دهد و دوست دارد که آن را انجام دهد.

در فصل ششم، انواع روش‌های مطالعه شامل روش خواندن اجمالی، تندخوانی، سریع‌خوانی، انتخابی، عبارت‌خوانی، دقیق‌خوانی، تجسسی، انتقادی و مطالعه برای مقاله‌نویسی تشریح می‌شود. به‌اعتقاد مؤلفان انتخاب هر یک از این روش‌ها به نیاز افراد بستگی دارد و ممکن است هم‌زمان از ترکیبی از این روش‌ها استفاده شود. در پایان این فصل به اصول قبل از امتحان، اصول هنگام امتحان و افزایش واژگان اشاره می‌شود.

بهره‌وری و شیوه‌های مطالعه

■ مقیمی‌زاده، آناهیتا؛ محمدزاده هروری، مریم. بهره‌وری و شیوه‌های مطالعه. تهران: دبیزش، ۱۳۷۸. شابک: ۸-۵۳-۹۷۸-۷۷۱۲-۹۶۴

انتشار کتاب‌ها و مقالات متعدد در زمینه مطالعه و روش‌های آن نشان‌دهنده اهمیت موضوع در جامعه است. در عصر کنونی با توجه به تراکم و روزافزونی بیش از پیش اطلاعات، کسب حداکثر اطلاعات مورد نیاز از بیشترین منابع و در کمترین زمان ممکن از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. برای دستیابی به هدف مزبور، بهره‌وری پاسخی مناسب است. بهره‌وری واژه‌ای است که به‌ویژه در دهه‌های اخیر به‌صورت کاربردی در حوزه‌های مختلف زندگی به‌خصوص در صنعت و اقتصاد و انرژی مورد توجه قرار گرفته و استفاده بهینه از منابع را با حداقل هزینه و بیشترین فایده امکان‌پذیر نموده است. اما استفاده و کاربردی کردن آن در حوزه مطالعه و یادگیری مستلزم برخی آگاهی‌ها و مهارت‌هاست که به‌صورت کاربردی و مؤثر در فصل‌های شش‌گانه کتاب مورد بررسی و توجه واقع شده است.

مؤلفان در فصل اول به راه‌های عملی و مؤثر اجتماعی در رسیدن به موفقیت از جمله محیط مناسب، شخصیت خود فرد، توانایی مقابله با نگرانی، استرس و اضطراب، تلاش مستمر و تمرکز در برنامه و زندگی خود اشاره می‌کنند و در ادامه به ضرورت و اهمیت مطالعه در یادگیری کودکان، دانش‌آموزان و بزرگسالان می‌پردازند. سپس به عوامل مؤثر در جریان تداوم و تشویق به مطالعه مانند تشویق خانواده، تحصیلات بالاتر، وسائل ارتباط جمعی، آشنایی با کتابخانه‌ها، ارزانی و فراوانی

در عصر کنونی با توجه به تراکم و روزافزونی بیش از پیش اطلاعات، کسب حداکثر اطلاعات مورد نیاز از بیشترین منابع و در کمترین زمان ممکن از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است

چگونه بچه‌هایمان را به مطالعه تشویق کنیم؟

تلویزیون بر مطالعه کودکان و اجین ساختن کودکان با مطالعه و کتابخوانی اختصاص یافته است.

فصل دوم با عنوان امروزه خواندن چگونه تدریس می‌شود به بیان نحو تدریس خواندن در حال حاضر پرداخته است. فصل سوم نیز با عنوان کتاب‌های مورد نیاز بچه را برایش تهیه کنید به بیان استفاده از کتابخانه عمومی، ایجاد کتابخانه در منزل، خرید کتاب برای بچه‌ها و تهیه فهرست کتاب ناشران و استفاده از آن در انتخاب کتاب پرداخته است. در این بخش اشاره شده است که پاره‌ای از پیشنهادها داده شده در مورد تشکیل کتابخانه و استفاده از کتابخانه‌های مختلف، نحوه خرید و تهیه کتاب‌های مناسب و چگونگی آگاهی پدران و مادران از کتاب‌های منتشر شده بیشتر مخصوص جامعه‌ای است که مؤلف تحت تأثیر امکانات و موقعیت‌های آن قرار داشته است.

روانشناسی خواندن و ترویج کتابخوانی

■ لاریک، نانسی. چگونه بچه‌هایمان را به مطالعه تشویق کنیم. ترجمه مهین محتاج. نغمه نواندیش ۱۳۸۶. شابک: ۹۶۴-۸۶۷۶-۳۲-۱

بدون شک رشد و گسترش کتاب و کتابخوانی در ارتقاء فرهنگی، اجتماعی، عملی و ... جوامع تأثیر مهمی داشته است. از این رو همگانی شدن فرهنگ مطالعه و استفاده از کتاب به‌ویژه میان کودکان و نوجوانان، تضمین کننده سعادت و سلامت روانی جامعه و رشد و شکوفایی علمی و پیشرفت اجتماعی خواهد بود. لذا تشویق کودکان و نوجوانان به مطالعه و خواندن نه تنها جامعه‌ای فرهیخته را پی‌ریزی خواهد کرد. بلکه آن را از بسیاری آسیب‌های اجتماعی محفوظ خواهد داشت. با این باور اهمیت و لزوم ایجاد انگیزه و علاقه در کودکان و نوجوان برای مطالعه و یادگیری مورد اهتمام مؤلف بوده است. مطالب کتاب در سه فصل درباره رشد کتابخوانی در کودکان، تدریس چگونه خواندن و کتاب‌های مورد نیاز بچه‌ها تنظیم و تدوین شده است. تأکید بر اهمیت عادت دادن کودکان به کتاب خواندن از زمانی که کوچک هستند سرآغاز مباحث مطرح شده است که به تفضیل و در طی مراحل رشد کودکی برای علاقه‌مندی آنان به کتاب خواندن و مطالعه مورد بحث قرار گرفته است.

■ پدram نیا، اکرم؛ اقبال زاده، شهرام. روانشناسی خواندن و ترویج کتابخوانی (ویژه کودکان). تهران: نشر قطره ۱۳۸۶ چاپ دوم ۱۳۸۸. شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۴۱-۷۳۳-۸

امروزه مطالعه و ایجاد علاقه و انگیزه در بین مردم به خواندن کتاب موضوعی است که مورد اهتمام بسیاری از پژوهشگران قرار گرفته است. اما پرسش مهم این است که چگونه می‌توان مطالعه را در جامعه نهادینه و آن را به صورت یک عادت پسندیده درآورد. پاسخ کتاب در این باره روشن و گویاست، می‌بایست افراد را از کودکی به مطالعه و خواندن کتاب عادت داد و در این راه نقش خانواده و محیط‌های آموزشی از اهمیت، ویژه‌ای برخوردار

همگانی شدن فرهنگ مطالعه و استفاده از کتاب به‌ویژه میان کودکان و نوجوانان، تضمین کننده سعادت و سلامت روانی جامعه و رشد و شکوفایی علمی و پیشرفت اجتماعی خواهد بود

است. به نحوی که اگر کتاب‌خوانی در خانه و مدرسه به درستی پایه‌ریزی شود می‌تواند جوابگوی نیازهای اساسی کودک در زمینه عاطفی، شناختی و شخصیتی باشد. کتاب به منظور دستیابی به هدف خود که عادت دادن کودکان به مطالعه و اهمیت نقش والدین در این زمینه، پس از بیان مقدمه‌ای در مورد فرهنگ مکتوب و همگانی شدن آموزش و پرورش و پیدایش نقش اجتماعی کودکان در جوامع امروز، مطالب را در دو بخش اصلی تنظیم و در هر بخش مطالب مورد نیاز برای مطالعه و یادگیری کودکان را به تفصیل توضیح داده است.

اگر کتاب‌خوانی در خانه و مدرسه به درستی پایه‌ریزی شود می‌تواند جوابگوی نیازهای اساسی کودک در زمینه عاطفی، شناختی و شخصیتی باشد

بخش اول با بیانی روانشناختی به مسائلی در زمینه آموزش مطالعه به کودکان، روش آموزش آنها و نقش افراد تأثیرگذار در امر آموزش عادت مطالعه اختصاصی یافته است. از جمله موارد مهم مطرح در این بخش می‌توان به روانشناسی خواندن و شش ماه اول و دوم زندگی نوزاد، آموزش نحوه استفاده از کلمات توسط کودکان، کتاب‌خوانی برای کودکان، نقش پرستار کودک در چگونگی رشد زبان او، توانایی‌های کودک ۳ ساله در ارتباط؛ کتاب، نقش فضای پر از کتاب و نوشته در عادت به مطالعه و شیوه‌های داستان‌خوانی اشاره کرد. بخش دوم کتاب حاضر به تفاوت پسران و دختران در یادگیری و عادت به مطالعه و شیوه‌های کتاب‌خوانی پرداخته است. از جمله مفاهیم مهم مطرح در این بخش می‌توان به راه حل‌های ممکن در ایجاد عادت به مطالعه در دختران و پسرها، تأثیر کتابخوانی، نمایش کتاب‌خوانی، شگردهایی برای رشد ادبی و مطالعاتی پسرها، ارزیابی موفقیت بچه‌ها، نقش معلم در رشد ادبی و مطالعاتی پسرها، رویارویی، دو یا بیش از دو زبان اشاره کرد. انتهای‌ترین بخش کتاب حاضر را نیز منابع مورد استفاده در تدوین این کتاب به خود اختصاص داده است.

آموزش گام به گام مهارت‌های مطالعه

■ عرفانی، نصراله. آموزش گام به گام مهارت‌های مطالعه. همدان: فراگیر هگمتانه، ۱۳۸۵ شابک : ۹۶۴-۸۵۹۹-۶۱-۰
کتاب در کل به شیوه‌های فراگیری مطالب پرداخته است. اینکه افراد با استفاده از چه روش‌هایی مطالب را می‌آموزند، از دهه ۷۰ میلادی

مورد توجه صاحب‌نظران این رشته قرار گرفته است. مهارت‌های مطالعه می‌توانند به نحو چشمگیری بازده فراگیری و پیشرفت تحصیلی را افزایش دهد. کتاب مهارت‌های اساسی مطالعه را در پنج فصل دسته‌بندی نموده و تفصیل مورد بحث قرار داده است. در دو فصل پایانی نیز یافته‌های پژوهشی در زمینه مهارت‌های مطالعه و پرسشنامه در این زمینه معرفی شده است.
محتوای فصل اول کتاب با عنوان مهارت‌های برنامه‌ریزی و مدیریت زمان، شامل بحث‌های مختلفی از قبیل آزمون مدیریت زمان، راهبردهایی در اصلاح مدیریت زمان، طرح‌ریزی و ارزیابی برنامه هفتگی، مدیریت زمان می‌باشد. در انتهای فصل خلاصه‌ای از محتوای ذکر شده، هدف‌سازی و نتیجه‌گیری بیان شده و پیشنهادهایی برای برنامه‌ریزی زمان و تحویل انتظارات زمانی بیان شده است.
مهارت‌های متمرکز و حافظه عنوان فصل ۲ کتاب را به خود اختصاص داده است. در قسمت اول این بخش به مبانی حافظه، مهارت‌های سازماندهی، راهبردهای شناختی بهبود حافظه و زمان یادآوری پرداخته شده است. در ادامه به نتیجه‌گیری از مباحث طرح شده پرداخته شده است. در قسمت دوم این بخش به مبانی تمرکز، تجزیه و تحلیل محیط مطالعه، محیط مطالعه، رهنمودهای اساسی در زمینه تمرکز ساختاری برای دوره‌های مطالعاتی و در نهایت به جمع‌بندی مطالب ذکر شده در قسمت دوم پرداخته شده است.
فصل سوم با عنوان مهارت‌های خواندن و درک مطلب به بیان نکات مهم در کسب مهارت‌های خواندن پرداخته شده است. از جمله مفاهیم مهم مطرح در قسمت اول این فصل می‌توان در نقش سرعت در فرآیند خواندن، عوامل کاهش سرعت خواندن، شرایط اساسی برای افزایش سرعت خواندن و تنظیم سرعت خواندن اشاره کرد. قسمت دوم بخش حاضر به استفاده از اس کیو ۳ آر ۲ در راستای افزایش درک مطالب پرداخته است.

فصل چهارم با عنوان مهارت‌های یادداشت‌برداری و نوشتن به بیان نحوه یادداشت‌برداری پرداخته است. در این فصل به مباحثی نظیر یادداشت‌برداری به روش کرنل و علائم اختصاصی مورد استفاده در یادداشت‌برداری اشاره شده است و در انتهای این بخش به فرآیند

